

Defensa civil noviolenta per contrarestar la guerra híbrida russa (2015) 31 pàgines.

by Maciej Bartkowski, Ph.D.

(traducció automàtica)

Resum executiu

El gener de 2015, el Ministeri de Defensa lituà va publicar un manual perquè el poble lituà usés en cas d'una invasió estrangera. Assenyala que “els ciutadans poden resistir les agressions contra el seu país no només mitjançant [lluita] armada. La defensa civil o la resistència civil noviolenta és una altra manera resistència de la ciutadania a les agressions. (...) Aquest mètode és especialment important per a les amenaces de guerra híbrida”.

La declaració del manual de Lituània recull l'essència d'aquest estudi: el reconeixement de l'amenaça a països europeus de guerra no convencional llançada per Rússia, comprensió de les limitacions inherents a la resposta armada, i reconeixement del potencial de la resistència noviolenta per contrarestar l'agressivitat de la guerra híbrida.

Aquest estudi ha estat directament informat pel conflicte en curs a Ucraïna amb Rússia i els rebels recolzats per Rússia han fet una guerra híbrida de conquesta territorial. Aquesta guerra híbrida ha inclòs elements de les accions col·lectives noviolentes. En resposta, el govern ucraïnès va llançar un armada de contrainsurgència amb resultats previsiblement costosos. Ucraïna hauria estat millor servida per un enfocament semblant al descrit per Lituània.

Rússia ha explotat les accions noviolentes civils a Ucraïna i les ha elevat a l'estatus d'instruments de la guerra contemporània en la seva darrera doctrina militar. Per la seva banda, l'OTAN i els seus estats membres democràtics han de tenir en compte seriosament la idea de la base genuïna de les estratègies civils de defensa noviolenta. Aquest estudi ofereix suggeriments sobre com es pot fer això i què poden ser estratègies noviolentes rellevants.

La defensa civil noviolenta ofereix importants avantatges estratègics a curt i llarg termini respecte a les tradicionals estratègies militars en la defensa de persones i territoris. Aprofita les vulnerabilitats polítiques dels adversaris. En particular, busca maneres de soscar els pilars essencials que sostenen els oponents i la seva maquinària de guerra alhora que minimitzen els costos per a la societat atacada. A més, la defensa civil noviolenta pot inculcar un grau significatiu d'apoderament cívic, d'autoorganització, descentralització i solidaritat cívica, elements necessaris per a una democratització reeixida de la postguerra.

Conclusió

La guerra híbrida que Rússia ha llançat a Ucraïna i consagrat en la seva doctrina militar requereix un replantejament de les estratègies militars tradicionals d'Occident. S'ha teoritzat la defensa civil noviolenta i els seus elements s'han practicat i implementat al llarg de nombrosos conflictes durant l'últim segle. Els estats democràtics no han d'ignorar aquest conjunt de coneixements i pràctiques que podrien millorar la seva defensa i seguretat col·lectives i individuals.

L'última part d'aquest estudi mostra com Ucraïna, l'OTAN i els seus membres podien pensar en la defensa civil noviolenta en el context d'estratègies i campanyes concretes que es puguin dur a terme sobre el terreny. La seva eficàcia dependrà en última instància de la planificació organitzativa, exhaustiva i sistèmica, de les habilitats i perfeccionament d'una associació

efectiva entre les institucions públiques i cíviques, així com amb la gent comuna implicada en el desenvolupament i la implementació d'estratègies no violentes. En contrast, però, amb la resistència popular violenta que acostuma a dur a terme un nombre limitat d'homes en forma física que operen en una xarxa de guerrilla clandestina, la resistència no violenta pot mobilitzar i implicar tota la societat. Tothom pot participar en actes oberts de no cooperació, desobediència i negativa a acceptar l'autoritat de l'adversari. Accions no violentes poden mobilitzar molts més milions de persones del que mai podria la resistència armada, aportant-hi un poder real i fort a la resistència.

Es podria considerar una organització i una resistència similars, civils i no violentes en el context de la insurrecció global i la guerra contrainsurgent. A la llarga, la insurrecció i la contrainsurgència tracten d'aconseguir la popularitat amb el suport de la població local. Sense el suport és probable que ni una insurrecció ni una contrainsurgència prevalguin al camp de batalla.

Tanmateix, massa sovint, en la lluita per una legitimitat local, la resposta armada d'una força contrainsurgent té un contratemps. Permet als rebels culpar els contrainsurgents del patiment de la població local.

Així, els insurgents poden mantenir un grau de suport entre els locals o, com a mínim, garantir que les comunitats no s'uniran a les forces governamentals. El nombre de morts creixent entre els no combatents que són culpa tant de la insurrecció com de la contrainsurgència també divideix la comunitat internacional.

A més, un conflicte violent permet a la insurrecció justificar la seva espectacular brutalitat i allargar la mà als nous reclutes alhora que amaga la seva pròpia ineptitud en la prestació de serveis bàsics i govern eficaç. Aquesta dinàmica és habitual en la guerra, però es veu soscavada quan només un bàndol l'utilitza violència.

Cap estratègia està exempta de riscos. La qüestió és quina estratègia redueix el risc per als civils i augmenta els costos per a l'adversari. La defensa civil comporta una sèrie d'avantatges estratègics sobre la lluita armada, especialment per als estats més febles que se senten amenaçats pels veïns més poderosos. En aquestes lluites, les poblacions civils locals segueixen sent més segures i la seva autoorganització beneficia el país en una eventual transició a la democràcia un cop acabat el conflicte. En aquesta mesura, aquesta estratègia és eficaç i congruent amb la cultura política i els principis democràtics de l'OTAN.

En general, per ubicar la defensa civil no violenta en una estratègia bàsica de defensa i seguretat en els seus estats membres l'OTAN redefiniria la raó de ser de les seves forces militars, prioritzant-ne el desplegament en lluites armades convencionals tot confiant en els mecanismes de la defensa civil no violenta en la guerra híbrida i d'insurrecció. Tal com va demostrar l'Afganistan, l'exèrcit de l'OTAN no estava preparat per guanyar una guerra dirigida per civils més que per un exèrcit estàndard i encara pitjor per construir pràctiques democràtiques al país. Només les mateixes persones, a través de les seves accions organitzades a nivell de base, en les seves localitats i nacionalment, serà capaç de derrotar les insurreccions locals a llarg termini i crear entorns més segurs i democràtics després. Estructures civils internacionals que desenvolupen una millor comprensió i coneixement de la mobilització cívica, de la resistència civil col·lectiva i de l'organització de base en entorns violents estaran millor posicionades per ajudar els locals a fer front a la insurrecció que les tradicionals aliances militars.